

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het hoger beroepsonderwijs

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het hoger beroepsonderwijs

1 Situering

De heer Frank Vandenbroucke, minister van Onderwijs, Vorming en Werk vroeg aan de Vlaamse Onderwijsraad een advies over het voorontwerp van decreet betreffende het hoger beroepsonderwijs.

Dit advies werd voorbereid door een werkgroep Hoger Beroepsonderwijs van de Algemene Raad. De heer Rudy Van Renterghem zat die werkgroep voor. De raden Secundair Onderwijs, Hoger Onderwijs en Levenslang en Levensbreed Leren kregen elk de kans om hun inbreng te doen. Zij fungeerden op dat ogenblik eveneens als werkgroep van de Algemene Raad.

De Algemene Raad formuleerde zijn advies op 9 oktober, 24 leden stemden vóór, 2 leden stemden tegen ⁽¹⁾ en 2 leden onthielden zich bij de stemming.

2 Algemene opmerkingen

De Vlor brengt nagenoeg gelijktijdig een advies uit over drie voorontwerpen van decreet: het voorontwerp van decreet betreffende het hoger beroepsonderwijs, het voorontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur en het voorontwerp van decreet betreffende kwaliteit in het onderwijs. Deze drie voorontwerpen van decreet behandelen onderwerpen die duidelijk met elkaar verband houden, verwijzen naar elkaar en bevatten overlappende bepalingen. De Vlor vraagt aan de overheid om bij de verdere behandeling van die decreten voortdurend de samenhang tussen die drie decreten te bewaken en tegenstrijdige bepalingen te vermijden. Er is over de drie decreten heen bijvoorbeeld afstemming nodig over alle elementen die te maken hebben met curriculumontwikkeling en over alle vormen van externe kwaliteitszorg in de verschillende onderwijsniveaus. Intussen werden de drie decreten in de Vlor besproken. Het feit dat onder meer die drie decreten samen voorliggen biedt ook opportuniteiten zoals bijvoorbeeld de kans om op basis van de verzamelde informatie uit de drie voorontwerpen van decreet een advies op eigen initiatief uit te brengen over het agentschap. De Vlor zal dit in de komende weken uitbrengen.

De Vlor formuleerde in zijn advies over het decreet betreffende de kwalificatiestructuur principiële bezwaren bij de omschrijving van de erkende beroepskwalificatie als erkennings-, financierings- en subsidiëringsvoorwaarde. Ook dit decreet verwijst verschillende keren naar de beroepskwalificatie. De Vlor wenst eerst duidelijkheid over de functie van de beroepskwalificatie vooraleer hij verdere uitspraken kan doen.

De Vlor wil de minister steunen in de ontwikkeling van een specifiek veld van opleidingen waarin alle beroepsgerichte opleidingen na het secundair onderwijs die niet behoren tot de

¹ VOKA en UNIZO stemden tegen

BaMa-structuur een duidelijke plaats krijgen. De Vlor gaf dit al aan in zijn advies over de discussienota ⁽²⁾.

Dit nieuwe veld van opleidingen kan een antwoord geven op:

- de vraag van lerenden ⁽³⁾ die
 - een kwalificatie willen behalen die relevant is op de arbeidsmarkt nadat zij het secundair onderwijs met succes hebben afgerond;
 - zich willen specialiseren na of tijdens een werkervaring;
 - zich willen heroriënteren nadat zij hebben afgehaakt in het hoger onderwijs;
 - zich willen heroriënteren tijdens een werkervaring op eigen vraag of op vraag van hun werkgever;
 - zich willen houden in een arbeidssituatie;
 - aan het einde van hun leerplicht geen kwalificatie behaalden in het secundair onderwijs, maar over de nodige motivatie, talent en ambitie beschikken om het hoger beroepsonderwijs aan te vatten;
 - later, via een andere leerweg, een bachelordiploma willen behalen.⁽⁴⁾
- de groeiende vraag van werkgevers naar een transparant systeem van opleidingen die inspelen op een duidelijke nood op de arbeidsmarkt.⁽⁵⁾

Toch heeft de raad fundamentele bedenkingen bij dit voorontwerp van decreet.

In het hoger beroepsonderwijs is de samenwerking tussen de verschillende aanbodsverstrekkers van cruciaal belang. Op dit ogenblik coördineert de Vlor in opdracht van de overheid een project dat verschillende vormen van samenwerking op het terrein uittest. De Vlor kijkt uit naar de resultaten van die projecten en wil ze grondig evalueren. De Vlor vraagt aan de overheid om in het voorontwerp van decreet rekening te houden met de resultaten en de evaluatie van die projecten.

De Vlor kan zich niet vinden in de bepalingen in dit decreet over erkenning, programmatie en externe kwaliteitszorg van HBO₄. Hij vraagt meer differentiatie tussen HBO₄ en HBO₅. Dit vraagt een grondige herschrijving van het voorontwerp van decreet dat nu voorligt.

De Vlor is principieel voorstander van een maximale transparantie voor lerenden en voor werkgevers met een duidelijke en herkenbare taakverdeling tussen de verschillende aanbieders bij de uitbouw van dit nieuwe veld van opleidingen. Toch pleit de Vlor voor uitzonderingen voor bestaande opleidingen die historisch op andere plaatsen en op een andere manier vorm kregen.

² Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", Algemene Raad, Brussel, 22 november 2007, AR/PCA/ADV/005, blz. 1

³ In dit advies gebruikt de Vlor de term 'lerenden'. Met die term bedoelt hij de leerlingen in het secundair onderwijs, de cursisten in het volwassenenonderwijs en de studenten in het hoger onderwijs. Daar waar de Vlor refereert naar de instellingen van de specifieke onderwijsniveaus gebruikt hij de term leerling voor het secundair onderwijs, cursist voor het volwassenenonderwijs en student voor het hogescholenonderwijs.

⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 5

⁵ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 1

De Vlor vindt het essentieel dat de invoering van dit decreet gekoppeld wordt aan een duidelijk en weldoordacht implementatieplan.

3 De benaming van dit nieuwe veld van opleidingen

Voor de Vlor is de keuze van een goede benaming voor dit nieuwe veld van opleidingen belangrijk. De benaming moet bijdragen tot een positieve en correcte beeldvorming over dit nieuwe veld van opleidingen, moet de gemeenschappelijkheid tussen de opleidingen benadrukken en voldoende ruimte laten voor diversificatie tussen HBO₄ en HBO₅.

Voor de Vlor is de keuze van de naam “hoger beroepsonderwijs” voor dit nieuwe veld van opleidingen problematisch. Die benaming op zich roept allerlei connotaties op.

De naam “hoger beroepsonderwijs” is verwarrend in relatie tot Nederland. In Nederland heet heel het professioneel hoger onderwijs tot en met de master in de hogescholen “hoger beroepsonderwijs”.

De opleidingen van niveau 5 behoren internationaal tot het hoger onderwijs, de opleidingen van niveau 4 niet. De term “hoger beroepsonderwijs” gebruiken voor deze opleidingen schept valse verwachtingen.

De naam “hoger beroepsonderwijs” nu nog wijzigen, vindt de Vlor eveneens problematisch, omdat die term al verankerd is in het decreet volwassenenonderwijs en ingeburgerd is in de CVO's. Sommige van die opleidingen zullen ingeschaald worden op niveau 4, andere op niveau 5.

De Vlor vraagt aan de overheid om opnieuw creatief op zoek te gaan naar een oplossing voor de benaming van dit veld van opleidingen.

4 Begrippenkader (6)

De Vlor stelt vast dat in het voorontwerp van decreet over de kwalificatiestructuur, het voorontwerp van decreet over kwaliteitszorg en dit voorontwerp van decreet een aantal begrippen in twee of alle drie de voorwerpen gedefinieerd worden en dat die definities niet altijd overal dezelfde zijn.

Zo definieert het voorontwerp van decreet over de kwalificatiestructuur het begrip competentie als: “de bekwaamheid om kennis, vaardigheden en attitudes in het handelen geïntegreerd aan te wenden voor maatschappelijke activiteiten.” In het voorontwerp van decreet over het hoger beroepsonderwijs wordt het begrip competentie gedefinieerd als: “de bekwaamheid om kennis, vaardigheden en attitudes in het handelen aan te wenden voor maatschappelijke activiteiten.” In deze definitie valt de term “integratie” dus weg. Nochtans is dat wezenlijk voor de beoordeling van het resultaat van onderwijsleerprocessen.

De Vlor vraagt aan de overheid consistentie in de omschrijvingen over de verschillende voorontwerpen van decreten heen.

In het voorontwerp van decreet over het hoger beroepsonderwijs wordt het begrip consortium (7) gebruikt zonder meer. De Vlor vraagt om dit begrip dan ook in het

⁶ Art. 3.

⁷ Art. 18§1

begrippenkader op te nemen en daarbij te verwijzen naar de definitie in het decreet volwassenenonderwijs.

In dit decreet wordt de term 'werkplekleren' voor het eerst gedefinieerd als: "leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en/of beroepsgerichte competenties, waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is." Op basis van zijn advies over werkplekleren gaat de Vlor akkoord met deze definitie.⁽⁸⁾

De Vlor vraagt om in het begrippenkader een omschrijving van het begrip flexibilisering op te nemen. In die omschrijving moeten de volgende elementen aan bod komen:

- mogelijkheden voor EVK en EVC,
- soepele overgangsmogelijkheden tussen opleidingen bij verschillende onderwijsverstrekkers en opleidingsverstrekkers,
- soepele instapmomenten en
- de aanwezigheid van werkplekleren.

5 Omschrijving van het hoger beroepsonderwijs ⁽⁹⁾

De Vlaamse Onderwijsraad kan zich vinden in de omschrijving van hoger beroepsonderwijs als beroepsgericht onderwijs en gaat akkoord met de optie dat het hoger beroepsonderwijs onderwijs omvat van kwalificatieniveau 4 en van kwalificatieniveau 5

Er wordt geen specifieke organisatiestructuur uitgewerkt. HBO₄ kan aangeboden worden door instellingen voor voltijds secundair onderwijs en centra voor volwassenenonderwijs en HBO₅ door centra voor volwassenenonderwijs en hogescholen. De Vlor vindt deze piste verdedigbaar.

De Vlaamse Onderwijsraad is zich bewust van de gevolgen die de inschaling van de vierde graden verpleegkunde in niveau 5 van de kwalificatiestructuur heeft voor de duidelijkheid van deze keuze. De Vlor vindt dat deze opleidingen verder door het secundair onderwijs moeten aangeboden worden. In de loop van die opleiding wordt het diploma secundair onderwijs uitgereikt. De secundaire scholen hebben in het verleden bewezen dat zij in die opleidingen voldoende kwaliteit kunnen garanderen. Zij voldoen aan de Europese richtlijn over beschermde beroepen. De secundaire scholen vinden veel gemakkelijker aansluiting bij de doelgroep die nu voor deze opleiding kiest. Verpleegkunde is een knelpuntberoep waarvoor alle kanalen moeten gebruikt worden om zoveel mogelijk kandidaten naar dit beroep toe te leiden. Als deze opleiding verdwijnt uit het secundair onderwijs zal een heel belangrijke doelgroep zijn weg niet meer vinden naar dat beroep. Hij vindt het logisch dat daarbij de samenwerking wordt voortgezet en verder uitgebouwd met de hogescholen die de professionele bachelor verpleegkunde aanbieden.

De Vlor vraagt bijgevolg uitzonderingen voor alle opleidingen van het hoger beroepsonderwijs die vóór de inwerkingtreding van het decreet betreffende het hoger beroepsonderwijs opleidingen van de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs waren en die omgevormd zijn tot hoger beroepsonderwijs. Deze uitzonderingen moeten

⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over werkplekleren in onderwijs en opleiding, Algemene Raad, Brussel, 22 maart 2007, AR/GCO/ADV/016, 19 bladzijden
Volgens de Vlor bestrijkt het begrip 'werkplekleren' het hele continuüm tussen leren in een reële arbeidssituatie en leren in realistische omstandigheden in een andere context.

⁹ Art. 4.

toelaten dat deze opleidingen aan dezelfde doelgroep kunnen blijven aangeboden worden door de instellingen die ze nu aanbieden en op de arbeidsmarkt de erkenning behouden die ze nu hebben.

De Vlaamse Onderwijsraad vindt samenwerking tussen de verschillende onderwijsverstrekkers, de andere publieke aanbieders en het bedrijfsleven essentieel voor de uitbouw van het hoger beroepsonderwijs. Daarom vraagt de Vlor aan de overheid om in het decreet ook financiële stimuli te voorzien voor de uitbouw van samenwerking. De Vlor is geen vragende partij voor een structurele band tussen alle aanbieders van HBO₅, wel voor intensifiëring en stimulering van de samenwerking. ⁽¹⁰⁾

De Vlaamse Onderwijsraad onderschrijft het voornemen van de minister om een register van het hoger beroepsonderwijs aan te leggen. De raad had dit trouwens gevraagd in zijn advies over de discussienota over het hoger beroepsonderwijs.⁽¹¹⁾

6 Erkenning als nieuwe HBO-opleiding ⁽¹²⁾

Een instelling die of een samenwerkingsverband dat een HBO-opleiding wil programmeren, kan dat alleen doen als die opleiding aan een aantal voorwaarden voldoet. Eén van die voorwaarden is dat die opleiding leidt tot een erkende onderwijskwalificatie die bestaat uit minstens één erkende beroepskwalificatie.

Bij samenlezing van dit decreet met het voorontwerp van decreet over de Vlaamse kwalificatiestructuur kunnen we concluderen dat voor HBO-opleidingen de onderwijskwalificatie kan bestaan uit één enkele of uit meerdere beroepskwalificaties. Op een andere plaats bepaalt dat voorontwerp van decreet ⁽¹³⁾: “Onderwijskwalificaties zijn afgeronde gehelen van competenties die noodzakelijk zijn om maatschappelijk te functioneren en te participeren, waarmee verdere studies in het secundair of in het hoger onderwijs kunnen worden aangevat of waarmee beroepsactiviteiten kunnen worden uitgeoefend.” Beroepskwalificaties zijn volgens datzelfde voorontwerp van decreet ⁽¹⁴⁾: “een afgerond geheel van competenties waarmee een beroep kan worden uitgeoefend.” De Vlor vindt dat op die manier de doorstromingsmogelijkheid na een HBO-opleiding onvoldoende gegarandeerd is en dat een opleiding meer is dan een beroepskwalificatie of de optelsom van verschillende beroepskwalificaties.

De Vlor vraag zich af of beroepskwalificaties allemaal onverkort in een onderwijscontext, werkplekleren inbegrepen, kunnen gerealiseerd worden. Ook en vooral omdat de beroepskwalificatie voor het HBO gelijk zijn aan de onderwijskwalificatie en een erkenningsvoorwaarde worden voor de opleiding en omdat het accreditatiekader ⁽¹⁵⁾ bepaalt

¹⁰ De Algemene Raad was het niet eens over deze alinea, 25 leden stemden vòòr de tekst die in het advies opgenomen is, 3 leden stemden tegen: VVS, VSK en VLHORA. Zij wensten volgende tekst als minderheidsstandpunt op te nemen: “De Vlor vindt dat er een structurele band moet komen tussen alle aanbieders van HBO₅.”

¹¹ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota “Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs”, Algemene Raad, Brussel, 22 november 2007, AR/PCA/ADV/005, blz.13

¹² Art. 17

¹³ Voorontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur, Art. 11

¹⁴ Voorontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur, Art. 5, 5°

¹⁵ Art. 34 §1, 1°

dat in de onderwijsinhoud ten minste alle competenties zijn vervat van de beroepskwalificatie waartoe de opleiding leidt. De onderwijsgeledingen zoals vertegenwoordigd in de Vlor moeten betrokken worden bij de inpassing van de beroepscompetentieprofielen in de beroepskwalificaties en moeten kunnen nagaan welke competenties in de schoolse context, werkplekleren inbegrepen, kunnen gerealiseerd worden en welke niet.

Bij de voorwaarden om een nieuwe opleiding aan te bieden, worden hogescholen verplicht om vanuit die opleiding een verkort of aangepast traject te voorzien in een bacheloropleiding. Een CVO moet die aansluiting voor een opleiding van HBO₅ enkel nastreven. Voor HBO₄ wordt dit niet als een voorwaarde ingeschreven, maar het staat wel in het accreditatiekader als een generieke kwaliteitswaarborg.⁽¹⁶⁾

De Vlaamse Onderwijsraad beklemtoont hier het belang van alle lerenden: zij moeten in het kader van levenslang en levensbreed leren maximaal gebruik kunnen maken van leerladders naar een hoger kwalificatieniveau. Dit wil echter niet zeggen dat elke opleiding via een verkort traject of een aanvullingstraject moet of kan aansluiten op een verwante opleiding van een hoger kwalificatieniveau.

De Vlor staat achter het verschil tussen HBO₅-opleidingen in de hogescholen en HBO₅-opleidingen in de CVO's zoals op dit punt ingeschreven in het voorontwerp van decreet. Het behoort tot de missie van de hogescholen om lerenden op niveau 6 van de kwalificatiestructuur te brengen. Zij bieden ook zelf die aansluitende bacheloropleidingen aan. Daarom is het ook logisch dat zij altijd een aansluiting naar de professionele bachelor voorzien. In de CVO's ligt het evenwicht tussen finaliteit en doorstroming anders dan in de hogescholen. De finaliteit van het CVO is in de eerste plaats de arbeidsmarkt. Zij bieden zelf geen bacheloropleidingen aan en moeten over die aansluiting steeds onderhandelen met één of meerdere hogescholen die de aansluitende bacheloropleidingen aanbieden. Daarnaast moeten zij ook opleidingen van niveau 5 kunnen aanbieden met een specifieke finaliteit op de arbeidsmarkt, maar waarvoor geen rechtstreeks vervolg is in de hogescholen. Het verschil in profiel tussen HBO₅-opleidingen in de CVO's en HBO₅-opleidingen in de hogescholen vermindert de kans op concurrentie"⁽¹⁷⁾

De Vlor vindt het niet noodzakelijk dat secundaire scholen voor elke HBO₄-opleiding een aanvullingstraject in een vervolgopleiding nastreven en dat die aansluiting opgenomen wordt in de generieke kwaliteitswaarborgen. Deze opleidingen richten zich eerst en vooral op de arbeidsmarkt. De Vlor denkt dat het in de praktijk niet vaak zal voorkomen dat een opleiding van niveau 4 een vervolgopleiding heeft van niveau 5. Het argument vervolgopleiding kan voor HBO₄ geen rol spelen bij de erkenning. Toch vindt de Vlor dat waar mogelijk verbindingen tussen HBO₄ en HBO₅ opleidingen moeten aangemoedigd worden.

¹⁶ Art. 34 §1, 2°

¹⁷ De Algemene Raad stemde over deze alinea, 22 leden stemden voor de tekst die in het advies staat, 2 leden onthielden zich bij de stemming en 4 leden stemden tegen: UNIZO, ACW, ABVV en VOKA. Zij wensten volgende tekst als minderheidsstandpunt op te nemen: "De Vlor vraagt op dit punt voor alle betrokken inrichters dezelfde voorwaarden. Alle aanbieders moeten een aansluiting met een opleiding op een hoger niveau van de kwalificatiestructuur nastreven. Toch moeten alle aanbieders de mogelijkheid hebben om opleidingen van niveau 4 en van niveau 5 aan te bieden met alleen een eigen finaliteit op de arbeidsmarkt. Het is niet nodig of haalbaar om voor elke opleiding van niveau 5 een aansluiting te voorzien op een professionele bachelor."

Bij de afronding van het EVK-HOSP project concludeerde de Vlor in zijn advies dat er bij de aanvullingstrajecten van niveau 5 naar niveau 6 nog veel knelpunten blijven bestaan, zowel bij de hogescholen als bij de afgestudeerden van het HBO₅ aan de CVO's die een bachelor ambiëren.⁽¹⁸⁾

7 Procedures

De Vlor pleit voor zoveel mogelijk harmonisatie in procedures. Voor de betrokken opleidingsverstrekker moeten de procedures in het kader van HBO naar modaliteiten en inhoud zoveel als mogelijk vergelijkbaar zijn met de procedures die ze moeten volgen voor hun andere opleidingen.

Voor HBO₄ vraagt de Vlor naar geharmoniseerde procedures die dezelfde zijn als de procedures voor de andere opleidingen in de secundaire scholen en in het secundair volwassenenonderwijs van de CVO's. Deze geharmoniseerde procedures moeten het resultaat zijn van een afstemming tussen dit voorontwerp van decreet, het voorontwerp van decreet over de kwalificatiestructuur en het voorontwerp van decreet over kwaliteit in het onderwijs.

Voor HBO₅ pleit de Vlor voor samenhang met de ontwikkelingen in het hoger onderwijs. De maximumduur van procedures moet bewaakt worden, zodat elke aanvrager van welk niveau ook op gelijke voet wordt behandeld op het vlak van programmatietijd.

De Vlor vindt het goed dat in het voorontwerp van decreet tegenover elke procedure een beroepprocedure staat.

7.1 Erkenning en programmatie

De Vlor vindt de procedure voor erkenning en programmatie in het voorontwerp van decreet veel te lang. Zij duurt meer dan een jaar. Daar gaat dan nog de procedure voor de ontwikkeling van de beroepscompetentieprofielen aan vooraf die wordt voorgesteld in het voorontwerp van decreet over de Vlaamse kwalificatiestructuur. De Vlor vraagt een procedure die onderwijsinstellingen in de mogelijkheid stelt om voldoende soepel in te spelen op de evoluerende noden op de arbeidsmarkt en om de inhoud van hun opleidingen soepel aan te passen aan die evoluerende noden op de arbeidsmarkt. Zo niet kunnen de andere publieke opleidingsverstrekkers veel sneller inspelen op de evoluerende noden op de arbeidsmarkt.

In de procedure lopen erkenning en programmatie door elkaar. Zo beslist ⁽¹⁹⁾ de Vlaamse regering al over de wenselijkheid, de frequentie en de regionale spreiding van een aanbod van nieuwe opleidingen die leiden tot een bepaalde beroepskwalificatie, vóór de instellingen nog maar de kans krijgen om de programmatie van een nieuwe opleiding aan te vragen. De Vlor vraagt om de normen op basis waarvan de overheid deze beslissing zal nemen in het decreet in te schrijven.

¹⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de organisatie van aanvullingstrajecten tussen het CVO en de hogeschool, Algemene Raad, 31 mei 2007, AR/PCA/ADV/021, blz. 26 env.

¹⁹ Art. 7

De Vlor vindt trouwens dat het advies over ⁽²⁰⁾

- 1 de wenselijkheid, de frequentie en de regionale spreiding van een aanbod van nieuwe opleidingen hoger beroepsonderwijs,
- 2 de studieomvang van nieuwe opleidingen uitgedrukt in studiepunten, en
- 3 de omzetting van studiepunten in lesuren of lestijden voor de opleidingen aangeboden door secundaire scholen of CVO's,

geen opdracht kan zijn voor een commissie van deskundigen bij de Vlaamse overheid. Dat is een opdracht voor de Vlor, waarin decretaal alle vertegenwoordigers van de betrokken onderwijspartners vertegenwoordigd zijn.

In het advies over de discussienota doet de raad een voorstel waarbij de procedure van erkenning en die voor programmatie, uit elkaar gehouden worden.⁽²¹⁾ Na lectuur van het voorontwerp van decreet blijft de Vlor zich vragen stellen bij die verwevenheid, maar vanuit zijn zorg om de administratieve last voor scholen zo beperkt mogelijk te houden, aanvaardt hij de voorgestelde procedure in grote lijnen voor HBO₅. Deze procedure moet dan de bestaande procedure voor HBO₅-opleidingen in de CVO's vervangen. De Vlor vraagt wel dat voor de CVO's de modaliteiten herkenbaar blijven. Zo moeten de modaliteiten voor de toets nieuwe opleidingen voor de CVO's inhoudelijk dezelfde zijn als voor de erkenning van andere nieuwe opleidingen in het CVO.

Voor HBO₄ vraagt de Vlor naar geharmoniseerde procedures voor secundaire scholen en CVO's. Deze geharmoniseerde procedures moeten het resultaat zijn van een afstemming tussen dit voorontwerp van de decreet, het voorontwerp van decreet over de kwalificatiestructuur en het voorontwerp van decreet over kwaliteit in het onderwijs.

Het is goed dat tegenover elke procedure een beroepsprocedure staat.

7.2 Macrodoelmatigheid- en capaciteitstoets

De Vlor aanvaardt dat de rol van de associaties en van de consortia bij de aanvraag voor de macrodoelmatigheid- en capaciteitstoets verschillend zijn. Een centrumbestuur heeft alleen een advies nodig van het consortium, een hogeschoolbestuur heeft een positief advies nodig van de associatie. ⁽²²⁾

Ook bij de macrodoelmatigheids- en capaciteitstoets worden elementen van erkenning van een opleiding en van programmatie door elkaar gehaald. De Vlor kan aanvaarden dat een commissie bij het departement beslist over de erkenning van de opleiding op basis van criteria, in de mate dat die criteria in dit decreet ingeschreven zijn. De Vlor aanvaardt niet dat een commissie van deskundigen, zonder vertegenwoordigers van de aanbieders van onderwijs, kan beslissen welke opleidingsverstrekker een bepaalde opleiding kan aanbieden en welke niet. De Vlor is van oordeel het recht te hebben om een advies uit te brengen bij een programmatieaanvraag. Dit behoort tot de adviesbevoegdheid van de Vlor. De Vlor heeft hier een taak bij de bewaking van de concurrentie, in dit geval niet alleen tussen de netten, maar ook tussen de aanbieders vanuit de verschillende onderwijsniveaus.

²⁰ Zie ook Art. 7

²¹ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs, idem, blz. 14 - 17

²² Art. 18§1

7.3 Toets nieuwe HBO-opleidingen

De Vlor kan niet aanvaarden dat de aanbieders van HBO₄ ook een toets nieuwe opleiding moeten vragen bij het accreditatieorgaan. Dit past in de vraag van de Vlor naar meer differentiatie tussen HBO₄ en HBO₅ op het vlak van erkenning, programmatie en externe kwaliteitszorg. Dit accreditatieorgaan heeft geen voeling met het secundair onderwijs. De Vlor vindt dat de goedkeuring van de leerplannen voor opleidingen van HBO₄ op dezelfde manier moet blijven gebeuren als voor de andere opleidingen in de secundaire scholen en als voor de opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs in de CVO's.⁽²³⁾

8 Kwaliteitszorg

8.1 De externe beoordeling ⁽²⁴⁾

De Vlor aanvaardt voor HBO₅ het voorgestelde systeem van externe kwaliteitszorg waarbij alleen de betrokken opleiding wordt gevisiteerd en niet de instelling, op voorwaarde dat voor de CVO's de modaliteiten en de inhouden van de visitaties van hun HBO₅-opleidingen herkenbaar blijven. Deze herkenbaarheid is alleen mogelijk als er voldoende samenhang is met de modaliteiten voor en de inhouden van de doorlichting van de andere opleidingen van het volwassenenonderwijs. De samenhang tussen de procedures voor de doorlichting en voor de visitaties moet blijken uit het protocol van kwaliteitszorg dat door de inspectie, de VLHORA en de stuurgroep wordt vastgelegd. De inhoudelijke samenhang met de doorlichtingen moet blijken uit de beoordelingskaders. Onder andere vanuit die zorg voor samenhang wil de Vlor advies kunnen uitbrengen over de inhoud van het protocol en over de beoordelingskaders.⁽²⁵⁾

De Vlor vraagt om voor de CVO's ook de visitaties van de specifieke lerarenopleiding op dezelfde leest te schoeien. Uiteindelijk wil de Vlor dat de verschillende vormen van externe kwaliteitszorg die nu bestaan, evolueren naar één nieuw systeem voor alle vormen van hoger onderwijs, dat minder zwaar is dan het systeem dat nu bestaat voor de hogescholen.

²³ De Algemene Raad stemde over deze alinea, 22 leden stemden voor de tekst die in het advies is opgenomen, 6 leden stemden tegen: VVS, VSK, UNIZO, ABVV, ACW en VOKA. Zij wensten volgende tekst als minderheidsstandpunt op te nemen: "De Vlor gaat ermee akkoord dat alle nieuwe HBO-opleidingen onderworpen worden aan een Toets Nieuwe Opleiding bij het accreditatieorgaan. Door een gelijklopend accreditatieproces wordt de doorstroom naar de bacheloropleiding bevorderd. Het gescheiden organiseren van een toets nieuwe opleiding, onderdeel van het accreditatieproces, kan leiden tot een meer defensieve houding bij het hoger onderwijs om vrijstellingen te verlenen op basis van een HBO₄-opleiding. Dit zou een belemmering van de doorstroming naar het hoger onderwijs betekenen. Daarenboven is het vreemd dat de analyse dat het accreditatieorgaan te weinig voeling heeft met het secundair onderwijs, direct leidt tot een radicale opdeling. Indien het accreditatieorgaan uiteindelijk de NVAO wordt en op dit moment onvoldoende voeling heeft met het secundair onderwijs, dan staat haar toch niets in de weg om bij de uitbreiding van haar taak personeel aan te trekken dat die voeling wel bezit.

²⁴ Art. 23 - 29

²⁵ Zie ook advies over kwaliteitsdecreet

De Vlor vraagt een periode van 8 jaar tussen twee visitaties (art. 23) eveneens naar analogie met de hogescholen.

Voor HBO₄ vraagt de Vlor hetzelfde systeem van externe beoordeling als voor de andere opleidingen van de secundaire scholen en van het secundair volwassenenonderwijs in de CVO's. ⁽²⁶⁾

In geval van samenwerking met andere publieke opleidingsverstrekkers moet ook de kwaliteitszorg aan bod komen in de samenwerkingsovereenkomsten. De kwaliteitsnormen in die samenwerkingsovereenkomsten moeten op hun beurt het eigen kwaliteitszorgsysteem van de publieke opleidingsverstrekkers respecteren. ⁽²⁷⁾

Het voorontwerp van decreet bepaalt ⁽²⁸⁾ dat ten minste één lerende deel uitmaakt van de visitatiecommissie, maar dat die visitatiecommissie toch haar werk kan doen als zij geen lerende bereid vindt om deel uit te maken van die visitatiecommissie. De Vlor vraagt om de aanwezigheid van één vertegenwoordiger van de lerenden in alle gevallen te verplichten, die bij voorkeur is ingeschreven in een HBO-opleiding.

8.2 Accreditatie

De procedure voor accreditatie zoals ze nu voorgesteld wordt in het voorontwerp van decreet bovenop andere procedures voor het leerplichtonderwijs en voor de andere opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs in de CVO's, is volgens de Vlor niet haalbaar. Daarom pleit de Vlor om het systeem van accreditatie enkel in te voeren voor HBO₅, en voor de CVO's op een manier die maximaal afgestemd is op het systeem van doorlichtingen door de inspectie en de gevolgen van doorlichtingen voor de erkenning van hun andere opleidingen. Op die manier kan de Vlor akkoord gaan met een systeem van visitatie en accreditatie van deze opleidingen omwille van de maatschappelijke waardering voor de opleidingen, ⁽²⁹⁾ op voorwaarde dat daar de nodige middelen tegenover staan.

De Vlor heeft vragen bij de generieke kwaliteitswaarborgen in het accreditatiekader. ⁽³⁰⁾ De Vlor kan niet akkoord gaan met de beperking van de onderwijsinhoud tot de competenties die vereist zijn voor de beroepskwalificatie of beroepskwalificaties waartoe de opleiding leidt. De opleidingsverstrekkers moeten ook de kans krijgen om na te gaan of al de competenties

²⁶ De Algemene Raad stemde over deze alinea, 22 leden stemde voor de tekst die in het advies is opgenomen, 6 leden stemden tegen: VVS, VSK, UNIZO, ABVV, ACW en VOKA. Zij wensten volgende tekst als minderheidsstandpunt op te nemen: "De Vlor kan zich vinden in het voorgestelde systeem van kwaliteitszorg, dat in een gelijklopende regeling voorziet voor alle HBO-opleidingen. Met het HBO-decreet ontstaat een nieuw onderwijsniveau dat, ondanks zijn bestaande voorlopers in de verschillende onderwijssystemen, een eigen profiel en eigen kenmerken krijgt. Een overkoepelend systeem van externe kwaliteitszorg, zoals voorgesteld in het ontwerpdecreet, is een absolute voorwaarde om deze eigenheid te bekomen en te behouden. Het staat daarenboven garant voor een verhoogde mobiliteit van HBO₄ naar HBO₅ en van HBO naar HO. Daarenboven gaat voor opleidingen die door verschillende types opleidingsverstrekkers worden aangeboden de cohortsgewijze vergelijking verloren, een belangrijke sterkte van het voorgestelde kwaliteitszorgsysteem."

²⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs, idem, blz. 12

²⁸ Art. 25 §2, 3^{de} lid

²⁹ In Nederland wordt de short cycle geaccrediteerd.

³⁰ Art. 34

uit de beroepskwalificatie realiseerbaar zijn in een 'schoolse' context. Het moet duidelijk zijn welke van die competenties moeten bereikt worden en welke moeten nagestreefd worden. De Vlor vraagt adviesbevoegdheid over de haalbaarheid van de verschillende competenties uit de beroepskwalificaties in een onderwijscontext ⁽³¹⁾ en bij de inpassing van beroepskwalificaties in onderwijskwalificaties.

9 De commissie hoger beroepsonderwijs ⁽³²⁾

Het decreet voorziet nu slechts één commissie. In de discussienota was dat anders. Dit is het gevolg van de keuze van de overheid voor een programmatieprocedure die sterk aanleunt bij de programmatieprocedure voor het hoger onderwijs.

In zijn advies over de discussienota vroeg de Vlor inderdaad om de twee commissies die de minister voorstelde, te vervangen door één commissie bij de Vlaamse Onderwijsraad.⁽³³⁾ De overheid ging enkel in op het eerste deel van deze vraag en richt in het voorontwerp van decreet slechts één commissie hoger beroepsonderwijs op. De commissie wordt echter opgericht in het departement Onderwijs en Vorming, niet in de Vlor. De Vlor vraagt uitdrukkelijk om dit te herzien en in het decreet een Raad HBO op te richten bij de Vlaamse Onderwijsraad.

9.1 Bevoegdheden

De Vlor vraagt om aan de Raad HBO in de schoot van de Vlaamse Onderwijsraad volgende adviesbevoegdheden toe te kennen:

- 1 de vertaling van beroepskwalificaties naar onderwijskwalificaties;
- 2 de wenselijkheid, de frequentie en de regionale spreiding van een aanbod van nieuwe opleidingen hoger beroepsonderwijs;
- 3 de studieomvang van nieuwe opleidingen uitgedrukt in studiepunten; en
- 4 de omzetting van studiepunten in lessen of lestijden voor de opleidingen aangeboden door secundaire scholen of CVO's;
- 5 de programmatie van HBO-opleidingen;
- 6 de inhouden van de protocollen voor visitatie;
- 7 de beoordelingskaders voor visitatie en doorlichting.

9.2 Samenstelling

In zijn advies over de discussienota doet de Vlor ook een voorstel voor de samenstelling van een commissie HBO. ⁽³⁴⁾ De Vlor stelt vast dat de overheid geen rekening heeft gehouden met het voorstel van de Vlor. De overheid stelt een commissie voor die alleen bestaat uit deskundigen. In zijn advies over de discussienota vroeg de Vlor expliciet om een vertegenwoordiging te voorzien van:

³¹ Zie ook het advies over het voorontwerp van decreet over de kwalificatiestructuur

³² Art. 5 tot 11

³³ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 16

³⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 16

- de onderwijsverstrekkers,
- VDAB en SYNTRA-Vlaanderen,
- de vakbonden van het personeel van het onderwijs,
- de sociale partners zoals vertegenwoordigd in de SERV,
- de lerenden,
- en onafhankelijke experts.

Indien de overheid ingaat op de vraag van de Vlor om een Raad HBO in de schoot van de Vlor op te richten, dan moet die nieuwe raad ingepast worden in het decreet betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad⁽³⁵⁾ en moet de samenstelling van die raad sporen met de samenstelling van de andere raden in de Vlor.

10 Samenwerking bij de organisatie van het hoger beroepsonderwijs ⁽³⁶⁾

In zijn advies over de discussienota ⁽³⁷⁾ vroeg de Vlor om de structurele kaders te expliciteren waarbinnen de samenwerking tussen de aanbieders in de verschillende onderwijsniveaus en met de andere publieke opleidingsverstrekkers vorm zou kunnen krijgen. Het antwoord dat de overheid in het voorontwerp van decreet op deze vraag geeft, is een goede aanzet, maar biedt te weinig perspectief. Dit geldt ook voor de samenwerking met de werkgevers en werknemers uit de betrokken sectoren. De Vlor vraagt om in het voorontwerp van decreet financiële stimuli te voorzien voor samenwerking.

De Vlaamse Onderwijsraad coördineert op dit ogenblik in opdracht van de overheid een reeks samenwerkingsprojecten bij de ontwikkelingen in het hoger beroepsonderwijs. In die projecten zal hij nagaan wat de modaliteiten zijn voor een goede samenwerking, wat daarbij de knelpunten zijn in de bestaande regelgeving en welke kansen verschillende samenwerkingsmodellen bieden. Hij neemt zich voor om hierover na het einde van de projecten in het najaar van 2009 een advies op eigen initiatief te formuleren.

11 Toelatingsvoorwaarden

Het advies over de discussienota bevatte een verdeeld standpunt over de toelating van lerenden die beschikken over een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs ⁽³⁸⁾. De Vlor kan zich nu wel vinden in dat aspect van de toelatingsvoorwaarden. De wachtpriode van 3 jaar die het voorontwerp na het tweede jaar van de derde graad van het BSO inbouwt om jongeren te stimuleren eerst hun diploma secundair onderwijs te halen, komt voldoende tegemoet aan de oorspronkelijke bezwaren. De toelatingsproef kan individuele problemen oplossen. De Vlor is uitdrukkelijk vragende partij voor de uitzondering die het voorontwerp voorziet ⁽³⁹⁾ voor HBO-opleidingen

³⁵ Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad, B.S. 06/08/2004, TITEL IV

³⁶ Art. 50 - 53

³⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 12

³⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 18 en 19

³⁹ Zie de wijzigingsbepaling in Art. 62 aan Art. 59novies §1 1° van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs II

die vóór de inwerkingtreding van het decreet betreffende het hoger beroepsonderwijs opleidingen van de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs waren en die omgevormd zijn tot hoger beroepsonderwijs.

De Vlor vraagt de overheid opnieuw om voor specifieke HBO₄-opleidingen in secundaire scholen waarvoor heel wat voorkennis vereist is, instrumenten te voorzien waarmee de klassenraad de doelmatigheid van bepaalde overgangen kan beoordelen in functie van de slaagkansen van de lerenden.⁽⁴⁰⁾ Gezien het specialisatiekarakter van vele HBO₄-opleidingen en de korte duur van deze opleidingen, zullen lerenden met een totaal gebrek aan voorkennis geen kansen op slagen hebben.

12 Sanctionering van de opleidingen

Het voorontwerp van decreet lost het probleem van de sanctionering van de HBO₅-opleidingen zoals geschetst in het Vlor-advies over de discussienota ⁽⁴¹⁾ niet op.

Voor de Vlor blijft het behoud van het diploma van gegradueerde voor HBO₅-opleidingen aan de CVO's echter een must.

De Vlor vraagt een uitzondering voor de sanctionering na de vierde graad verpleegkunde en dus het diploma in de verpleegkunde in het SO te behouden, ondermeer omwille van de transparantie voor het afnemend werkveld.

De mogelijkheid om een diploma secundair onderwijs te behalen in de vroegere vierde graden verpleegkunde blijft behouden. De Vlor vraagt om dit ook te blijven behouden voor de andere vierde graden die nu al bestaan.

De Vlor gaat ermee akkoord dat de HBO₄-opleidingen worden gesanctioneerd met een certificaat. ⁽⁴²⁾

De Vlor vraagt om in de regelgeving te voorzien dat andere publieke opleidingsverstrekkers deelcertificaten kunnen uitreiken die lerenden kunnen meenemen in een totale opleiding die uiteindelijk uitmondt in een certificaat.

De Vlor dringt aan op onderhandelingen tussen de federale overheid en de regionale overheden over de gevolgen van dit voorontwerp voor de toegang tot de beroepen, want die materie behoort tot de bevoegdheid van de federale overheid.

13 Flexibilisering

De zevende jaren van het TSO kunnen lineair blijven. De Vlor is tevreden dat deze opleidingen zo hun eigenheid kunnen behouden. Toch blijven er onvoldoende garanties voor het personeel van die opleidingen indien de inrichtende macht kiest voor een modulair aanbod.

⁴⁰ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 19

⁴¹ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 20

⁴² idem

Dat de flexibilisering op een verschillende manier vorm krijgt in de secundaire scholen en in de CVO's, zal de samenwerking tussen CVO's en secundaire scholen bemoeilijken.

14 Uitbreiding naar DKO

Het voorontwerp van decreet voorziet niet in opname van de arbeidsmarktgerichte opleidingen van het DKO in het HBO. De Vlor vraagt om deze opleidingen op te nemen in de kwalificatiestructuur en, afhankelijk van de plaats die ze krijgen in die kwalificatiestructuur, hen de kans te bieden zich om te vormen tot HBO₄ of HBO₅.

Het gaat hier over opleidingen toegepaste grafiek, reclamekunst, video- en filmkunst, fotokunst, edelsmeedkunst, mode en theaterkostuums, architectuurtekenen, binnenhuiskunst, industriële kunst, kunstambacht: smeden, kunstambacht: hout-meubel, kunstambacht: steen-beeld, kunstambacht: schilderen-fresco's-mozaïek, kunstambacht: glas-in-lood, kunstambacht: polychromie, kunstambacht: textiel, kunstambacht: papier, kunstambacht: boekkunst (boekbinden) en kunstambacht: glaskunst.

15 De overgangperiode

Ook voor de erkenning van bestaande opleidingen vraagt de Vlor een kortere procedure. In het voorontwerp is het helemaal niet duidelijk wanneer een opleiding een nieuwe opleiding is.

De Vlor vraagt zich ook af waarom het structureel onmogelijk is dat tijdens de overgangperiode instellingen opleidingen overdragen aan andere instellingen.

Het voorontwerp voorziet niet in overgangsmatregelen voor het personeel. Dit stelt vooral problemen bij de overdracht van opleidingen van het ene onderwijsniveau naar het andere.

16 Inwerkingtreding

De Vlor vindt het niet haalbaar dat dit decreet al in werking zou treden op 1 september 2009.

Daarnaast moeten hogescholen in de aanvangsfase dezelfde kansen krijgen als CVO's om te programmeren. Het decreet volwassenenonderwijs laat toe dat CVO's nu al HBO-opleidingen programmeren. Hogescholen kunnen dat niet. Zij zullen de procedure pas kunnen opstarten vanaf 1 september 2009, de datum waarop dit decreet in werking treedt.

17 Leemten in het voorontwerp van decreet

17.1 Trajectbegeleiding

Het decreet voorziet geen structurele kaders of financiële ondersteuning voor de trajectbegeleiding van lerenden doorheen het HBO. Als flexibiliteit en samenwerking essentieel zijn in het HBO, dan kunnen die alleen gerealiseerd worden door middel van een goede trajectbegeleiding die de doorstroom van lerenden in en naar de opleidingen die het best aansluiten bij hun leernoden, optimaliseert.

Het decreet voorziet onvoldoende ondersteuning voor elk van de aanbieders om een kwaliteitsvolle basisbegeleiding te kunnen garanderen in het eigen opleidingstraject. De mate waarin die basisbegeleiding nodig is, valt niet los te koppelen van de mate van flexibiliteit. Het decreet voorziet niets voor trajectbegeleiding over de verschillende kwalificatieniveaus heen of over de verschillende HBO-aanbieders heen. Ook hier is flexibiliteit alleen mogelijk mits een goede trajectbegeleiding.

Zo zijn de studenten die geheroriënteerd worden vanuit een bacheloropleiding een belangrijke doelgroep voor het HBO. Zij vragen naar gemengde trajecten. Ook dit wordt niet expliciet ondersteund. Vooral voor het statuut van die student is dat een probleem. ⁽⁴³⁾

De Vlor vraagt middelen voor een kwaliteitsvolle begeleiding van lerenden. Deze middelen zijn nodig om de flexibilisering op een realistische manier waar te maken.

17.2 Statuut van de lerende

De Vlaamse Onderwijsraad vindt dat alle lerenden recht hebben op duidelijkheid over hun economische, sociale en fiscale situatie tijdens hun opleiding, ongeacht de aanbieder van de opleiding die ze volgen of de arbeidssituatie waarin zij zich bevinden. Om die reden vindt de Vlor het bijvoorbeeld bijzonder problematisch dat de overheid in het voorontwerp geen ondersteunende en flankerende maatregelen voorziet voor de belangrijke potentiële doelgroep van volwassen lerenden die hun familiale, sociale en economische verantwoordelijkheden willen combineren met een opleiding in het HBO.

Het statuut van de lerende ontbreekt trouwens helemaal in dit decreet. Dit is een grote leemte die aanleiding zal geven tot belangrijke knelpunten en die de opstart van het HBO zal hypothekeren. De Vlor zal naar aanleiding van het project over samenwerking in het HBO deze knelpunten inventariseren.

Het voorontwerp besteedt evenmin aandacht aan de specificiteit van de niet-leerplichtige leerling in de scholen voor secundair onderwijs.

Er is een grote ongelijkheid tussen lerenden die HBO₄ volgen in een secundaire school en lerenden die HBO₄ volgen in een CVO. Er is ook een grote ongelijkheid tussen lerenden die een HBO₅-opleiding volgen in een CVO en lerenden die een HBO₅-opleiding volgen in een hogeschool. Zo vindt de Vlor het problematisch dat de inschrijvingsgelden tussen de betrokken instellingen kunnen blijven verschillen hoewel de verschillende opleidingsverstrekkers dezelfde opleiding aanbieden. ⁽⁴⁴⁾

De heroriëntering van hogeschoolstudenten naar het HBO en van lerenden van het HBO naar professionele bacheloropleidingen, moet volgens de Vlor financieel ondersteund worden. Doelmatige heroriëntering van de ene onderwijs- of opleidingsverstrekker naar de andere zal pas mogelijk zijn als de voorwaarden voor de lerenden bij de verschillende onderwijs- en opleidingsverstrekkers voldoende geharmoniseerd zijn. Zo mogen bijvoorbeeld lerenden die geheroriënteerd worden naar het HBO hun leerkrediet niet verliezen, ongeacht het soort onderwijsinstelling dat dat HBO aanbiedt.

⁴³ Zie ook 17.2

⁴⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 23

Het voorontwerp van decreet geeft evenmin antwoord op de vragen van lerenden die, al dan niet binnen een samenwerkingsverband, een opleiding zullen volgen waarvan onderdelen bij verschillende aanbieders worden gevolgd.

Ook de problemen met het educatief verlof en met het kindergeld vragen om een oplossing. De federale overheid hanteert hier nog steeds kaders die al lang niet meer aansluiten op de nieuwe flexibele manier van werken in het onderwijs.

17.3 Studiefinanciering

Het decreet biedt geen eigen oplossing voor het probleem van de studiefinanciering voor de lerende in het HBO. De Vlor vreest dat in deze omstandigheden lerenden en instellingen zullen zoeken naar oplossingen ad hoc, met regelingen waarbij het gelijkheidsbeginsel in het gedrang komt. De Vlor dringt daarom sterk aan op een spoedige oplossing.

In zijn advies over de discussienota ⁽⁴⁵⁾ schrijft de Vlor daarover dat sociale correctiemechanismen in de eerste plaats de drempel om een HBO-opleiding te volgen, moeten verlagen. Voor de laagdrempeligheid van een opleiding is het heel belangrijk dat er studiefinanciering is. Daarom is er een passend systeem van studiefinanciering nodig dat gekoppeld is aan de kenmerken van de doelgroep en niet aan de aard van de instelling die de opleiding aanbiedt. Studenten moeten, indien nodig, een beroep kunnen doen op studiefinanciering. Wie werkt moet een beroep kunnen doen op betaald educatief verlof en/of studiefinanciering op basis van de financiële draagkracht van het gezin. Indien instellingen inschrijvingsgelden vragen, moeten lerenden die helemaal of voor een deel kunnen betalen met opleidingscheques. Bovendien moeten de financiële consequenties van de flexibiliteit van het aanbod en de mogelijkheden tot heroriëntering die daaruit voortvloeien worden meegenomen in het systeem van studiefinanciering.⁽⁴⁶⁾

De Vlor stelt tevreden vast dat lerenden die kiezen voor een HBO-opleiding in een hogeschool recht hebben op een studietoelage. De Vlor vindt het onrechtvaardig dat niet alle studenten van het HBO recht hebben op studiefinanciering en dringt aan op een snelle invoering van studietoelagen in het volwassenenonderwijs. Als lerenden in het volwassenenonderwijs geen recht hebben op studiefinanciering, ontstaat er ongelijkheid tussen lerenden die na het secundair onderwijs kiezen voor een HBO₅-opleiding van een CVO en lerenden die kiezen voor een - soms dezelfde - HBO₅-opleiding aan een hogeschool. Voor de HBO₅-opleidingen van de CVO's is dit bovendien een concurrentieel nadeel.

De Vlor vraagt om de leeftijdsgrens van 22 jaar voor de schooltoelagen voor de 7de jaren TSO die zullen ingeschaald worden in het HBO, op te heffen. ⁽⁴⁷⁾

⁴⁵ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 23

⁴⁶ Zie ook: Vlaamse Onderwijsraad, De meerwaarde en gevolgen van de flexibilisering in het Vlaams hoger onderwijs; een verkenning, Raad Hoger Onderwijs, Antwerpen - Apeldoorn, Garant, december 2007

⁴⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 23

17.4 Participatie van de lerenden

De Vlor vraagt een passende oplossing voor de regeling van de actieve participatie voor de lerenden die past in de eigen participatiestructuren van de instelling die de HBO-opleiding aanbiedt.

17.5 Rechtsbescherming van de lerende

De Vlor vraagt hier dezelfde regels als voor de andere studenten aan de hogescholen.

17.6 Sociale voorzieningen en studentenvoorzieningen

Als de overheid met de invoering van het hoger beroepsonderwijs wil bijdragen tot een verdere democratisering, dan moet zij hier een regeling treffen die aansluit bij de specifieke kenmerken van de doelgroepen die zij beoogt.

In zijn advies over de discussienota vraagt de Vlor voor de lerenden in HBO₅ toegang tot de sociale voorzieningen van het hoger onderwijs. De financiering van deze sociale voorzieningen moet dan ook rekening houden met deze nieuwe groep.⁽⁴⁸⁾ Voor de lerenden aan HBO₅-opleidingen in de CVO's vraagt de Vlor een behoeftenstudie naar sociale voorzieningen en studentenvoorzieningen.

17.7 Het aspect personeel

Het uitgangspunt van de overheid dat wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen die gelden voor het personeel van het onderwijsniveau van de instelling waar de personeelsleden aan verbonden zijn, zullen behouden blijven in het HBO is onvoldoende geloofwaardig. De invoering van het HBO zal van alle betrokken personeelsleden in het secundair onderwijs, het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs alweer heel wat extra inspanningen vragen. Bovendien zal het door elkaar bewegen van personeelsleden met verschillende onderwijsstatuten in een gezamenlijk uitgebouwde opleiding aanleiding geven tot verwarring en onenigheid. Voor de Vlor kan dit een potentiële rem zijn op de gewenste samenwerking.

17.8 Samenwerking

Het decreet voorziet geen financiële stimuli voor de samenwerking tussen de verschillende partners bij het HBO. Deze samenwerking vindt de Vlor nochtans essentieel voor een kwaliteitsvolle ontwikkeling van dit nieuwe veld van opleidingen. De Vlor vreest dat die samenwerking niet tot stand zal komen als de overheid haar niet expliciet ondersteunt. Hij vraagt om in het decreet financiële stimuli te voorzien voor samenwerking.

18 Conclusie

De Vlor ondersteunt de maatschappelijke vraag naar beroepsgerichte opleidingen na het secundair onderwijs op niveau 4 en 5 van de kwalificatiestructuur. Zowel een duidelijkere

⁴⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de discussienota "Treden naar succes, werk en leren. Het hoger beroepsonderwijs in het Vlaamse onderwijs", idem, blz. 23

profilering in het geheel van het onderwijsaanbod van de bestaande opleidingen, als de creatie van mogelijkheden om nieuwe arbeidsmarktgerichte opleidingen aan te bieden zijn wenselijk. Zo kan het onderwijs ook beter bijdragen tot de invulling van vacatures in knelpuntberoepen en kan de waardering van deze opleidingen en van de studiebewijzen en diploma's die er uitgereikt worden, geoptimaliseerd worden.

Het onderwijs kan echter pas een adequaat antwoord bieden op deze vragen als er meer duidelijkheid is over de kwalificatiestructuur en de manier waarop die kwalificatiestructuur zal aansluiten bij de vragen op de arbeidsmarkt. De aanbevelingen van het Europese Parlement verantwoorden geen hoogdringendheid. De Vlaamse Gemeenschap heeft nog voldoende tijd om de aanzet gegeven in dit voorontwerp van decreet via grondig overleg met de onderwijssector te verfijnen en te optimaliseren.

De Vlor vraagt aan de overheid om bij de optimalisering van het voorontwerp van decreet rekening te houden met de resultaten en de evaluatie van de projecten over samenwerking in het hoger beroepsonderwijs.

Het voorontwerp van decreet over HBO is in zijn huidige vorm onaanvaardbaar voor de Vlor, onder meer omdat in het model de onderwijsgeledingen zoals vertegenwoordigd in de Vlor onvoldoende betrokken worden bij de verschillende stappen in de procedures.

De Vlor vraagt in dit advies op het vlak van erkenning, programmatie en kwaliteitszorg meer differentiatie tussen HBO₄ en HBO₅.⁽⁴⁹⁾ Dit noodzaakt een grondige herschrijving van het voorontwerp van decreet dat nu voorligt.

In zijn advies somt de Vlor bovendien een aantal belangrijke leemtes op in het voorontwerp van decreet die de realisatie van de doelstellingen van het decreet zullen hypothekeren. Het betreft essentiële punten als trajectbegeleiding, statuut van de lerende, studiefinanciering en participatie en rechtsbescherming van de lerende. Ook cruciale punten zoals sociale voorzieningen en studentenvoorzieningen, het aspect personeel en de samenwerking tussen verschillende partners ontbreken. Naast de vaststelling dat in het ontwerp te weinig middelen worden voorzien voor de uitbouw van het HBO, blijft het voor de Vlor onduidelijk of de financiering van het geheel wel sluitend is.

Op basis van deze elementen uit het advies concludeert de Vlor dan ook dat het niet haalbaar is om dit voorontwerp van decreet al op 1 september 2009 te implementeren. De Vlor blijft achter het concept HBO staan, maar vraagt dat de overheid meer tijd zou nemen om het decretale kader uit te zetten.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Ann Demeulemeester
voorzitter

⁴⁹ Voor het minderheidsstandpunt zie voetnoten 23 en 26